

Γιατί η Τουρκία ζητά την αποστρατιωτικοποίηση των νήσων του Αιγαίου;

Στις 16 Ιουλίου, ο Τούρκος μόνιμος αντιπρόσωπος της Τουρκίας στον ΟΗΕ Feridun Sinirlioglu, παρέδωσε επιστολή στον ΓΓ του ΟΗΕ Antonio Guterres, με την οποία κατήγγειλε ότι η Ελλάδα παραβιάζει τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τις Συνθήκες Λωζάννης και Παρισίων με τις οποίες της παραχωρήθηκαν τα νησιά του Αιγαίου και της Μεσογείου (κατά την Τουρκία), έχοντας εξοπλίσει τα νησιά. Η στρατικοποίηση των νήσων τονίζει στην επιστολή, αποτελεί σοβαρή απειλή για την ασφάλεια της Τουρκίας.

Δεν είναι η πρώτη φορά που η Τουρκία ζητά την αποστρατιωτικοποίηση των νήσων, τα οποία ουδέποτε έχει αποκαλέσει ελληνικά νησιά. Οι πρώτες σποραδικές διαμαρτυρίες εκδηλώθηκαν το 1964 και αφορούσαν μόνο τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Όμως είναι η πρώτη φορά που το θέμα αναφέρεται στον ΟΗΕ με επιστολή και μάλιστα για όλα τα ελληνικά νησιά.

Το ερώτημα που τίθεται είναι γιατί η Τουρκία προέβη στην αποστολή της επιστολής στον ΟΗΕ, στην παρούσα χρονική συγκυρία; Γιατί στην επιστολή συνδέει την ασφάλεια της με την στρατικοποίηση των νήσων;

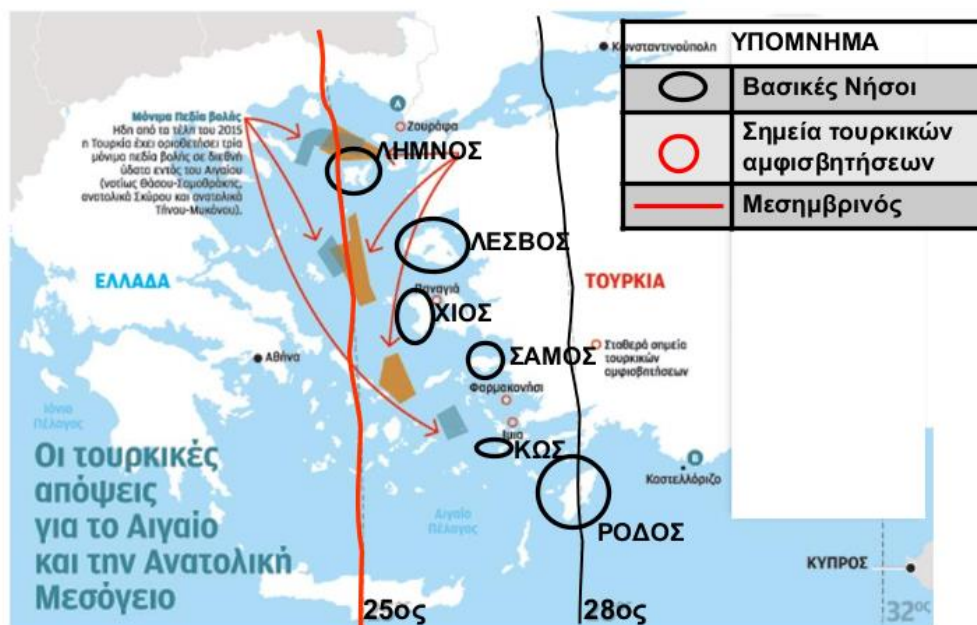
Η θέση που εκφράζεται στο άρθρο είναι ότι η επιστολή είναι πολύ σοβαρή διότι ακριβώς απευθύνεται στα Ηνωμένα Έθνη. Ο ΟΗΕ είναι επιφορτισμένος με την διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και συνεπώς παρουσιάζοντας κίνδυνο για την ασφάλεια της, η Τουρκία προσπαθεί να αποκτήσει εξωτερική νομιμοποίηση για χρήση ακόμη και στρατιωτικής ισχύος για δημιουργία επεισοδίου κατά ελληνικής νήσου στο Αιγαίο ή στην Ανατολική Μεσόγειο. Στο άρθρο, στην πρώτη παράγραφο θα αναλυθεί εν συντομία το ιστορικό για την προσπάθεια της Τουρκίας για αποστρατιωτικοποίηση των νήσων, ενώ στην δεύτερη θα αναφερθούν τα σοβαρά θέματα που προβάλλει η επιστολή. Εν συνεχεία θα δούμε την επιλογή του χρόνου αποστολής της επιστολής και το άρθρο θα κλείσει με επίλογο.

Ιστορικό Αιτημάτων για Αποστρατιωτικοποίηση των Νήσων του Αιγαίου

Η παράλογη αξίωση της Τουρκίας για αποστρατιωτικοποίηση των νήσων του Ανατολικού Αιγαίου δεν είναι καινούργια. Στο πλαίσιο της σταθερής Στρατηγικής της Τουρκίας για έλεγχο του Αιγαίου μέχρι τον 25ο μεσημβρινό, την οποία υπηρετούν με συνέπεια τόσο κεμαλικές, όσο και ισλαμικές κυβερνήσεις της, οι διεκδικήσεις έναντι της Ελλάδας αυξάνονται. Η άποψη για αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου επαναλαμβάνεται πιο συχνά από το 1990 και μετά, αφού είχε προηγηθεί η εισβολή στην Κύπρο το 1974. Αμέσως μετά την εισβολή, διατυπώθηκε και η αμφισβήτηση της δικαιοδοσίας του FIR Αθηνών με την γνωστή NOTAM 714, οπότε και εκδηλώνεται ο στόχος της Τουρκίας για έλεγχο του

εναερίου χώρου του Αιγαίου μέχρι τον 25ο μεσημβρινό. (Βλέπε Χάρτη 1-25ος Μεσημβρινός)

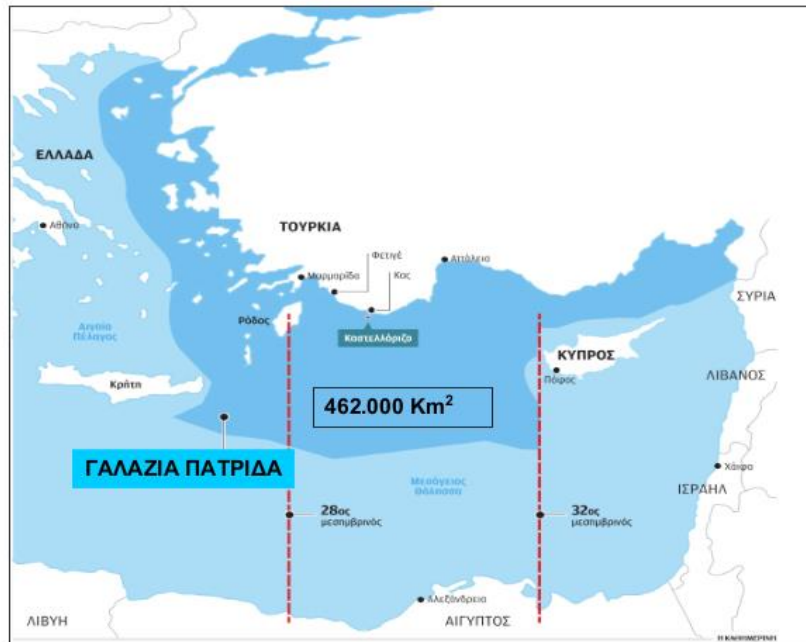
ΧΑΡΤΗΣ 1- 25^{ος} ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟΣ

Πηγή: <http://www.kathimerini.gr/897916/article/epikairothta/ellada/Kayto-aigaio-ws-tis-toyrkikes-kalpes>, Πρόσβαση 20 Μαρ 2021, Επεξεργασία χάρτη από γράφοντα

Αυτός ο στόχος δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ από την Τουρκία, η οποία με την χρήση των αεροναυτικών της δυνάμεων και με την δική μας αδικαιολόγητη υποχωρητικότητα, προβαίνει σε συνεχείς παραβιάσεις του Ελληνικού Εναερίου Χώρου και των Ελληνικών Χωρικών Υδάτων από το 1974 και μετά. Το όριο αυτό του 25ου μεσημβρινού δεν είναι τυχαίο καθ' όσον, ο συγκεκριμένος μεσημβρινός αφήνει ανατολικά του τα μεγάλα νησιά μας και φυσικά τα μικρότερα νησιά και τις νησίδες που εξαρτώνται από αυτά. (Βλέπε Χάρτη Αιγαίου- Βασικά ελληνικά νησιά σε μαύρο κύκλο) Στη συνέχεια έρχεται το όραμα της Γαλάζιας Πατρίδας το οποίο συνέλαβε ο ναύαρχος εα Cem Gurdenez το 2006 και το οποίο παρουσίασε με μια σειρά χαρτών ο επίσης ναύαρχος εα Cihat Yagci το 2011, σε κείμενο του στην τουρκική Επιθεώρηση Στρατηγικών Ασφαλείας. (Βλέπε Χάρτη 2- Γαλάζια Πατρίδα)

ΧΑΡΤΗΣ 2- ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

Πηγή: <https://www.kathimerini.gr/politics/1053827/i-galazia-patrida-ston-oie-apo-agkyra/>, Πρόσβαση 20 Μαρ 2021, Επεξεργασία χάρτη από γράφοντα

Όπως φαίνεται στον Χάρτη 2, το δυτικό όριο της Γαλάζιας Πατρίδας συμπίπτει με τον 25ο μεσημβρινό. Όλα τα νησιά περιβάλλονται από αέρα και θάλασσα ο έλεγχος των οποίων είναι απαραίτητος για την διατήρηση της κυριαρχίας επί αυτών. Εάν η Τουρκία ελέγξει τον θαλάσσιο και εναέριο χώρο μέχρι τον 25ο μεσημβρινό, όχι μόνο θα αρχίζει να ροκανίζεται η κυριαρχία επί αυτών, αλλά θα πρέπει να εξασφαλίζεται η άδεια της, ακόμα και για τον απλό ανεφοδιασμό τους. Η επιστολή στον ΟΗΕ λοιπόν έρχεται σε μια περίοδο που η Τουρκία δεν έχει επιτύχει τον έλεγχο του θαλασσίου και εναερίου χώρου του Αιγαίου, προκειμένου να δώσει περισσότερες επιλογές στον εαυτό της για την επιτυχία αυτού του στόχου, όπως θα δούμε στην επομένη παράγραφο.

Τι θέματα θέτει η Επιστολή

Η επιστολή εμφανίζει την Ελλάδα ως παραβιάζουσα τις Διεθνείς Συνθήκες, θέτοντας μεταξύ των άλλων, τα εξής δυο πολύ σοβαρά θέματα, τα οποία θέτουν στην ουσία, το θέμα της κυριαρχίας της χώρας επί των νήσων:

- Η Τουρκία θεωρεί ότι τα ελληνικά νησιά, ανήκουν σε δυο ξεχωριστούς χώρους, του Αιγαίου και της Μεσογείου. Ο ισχυρισμός αυτός συμφωνεί με την θέση που είχε εκφράσει ο πρώην πρωθυπουργός Αχμέτ Νταβούτογλου ότι το Καστελόριζο και άρα οι νησίδες που εξαρτώνται από αυτό, ανήκουν στην Μεσόγειο. Δηλαδή αποσύνδεσε το Καστελόριζο από τα Δωδεκάνησα, θέλοντας να δείξει στην διεθνή κοινή γνώμη

και συνεπώς και σε κάποιο Διεθνές Δικαστήριο του μέλλοντος για τις θαλάσσιες ζώνες, ότι το Καστελόριζο είναι ένα απομονωμένο νησί, λίγα μόνο μίλια από τις τουρκικές ακτές. Ο ισχυρισμός αυτός αποσιωπά το γεγονός ότι το Καστελόριζο παραχωρήθηκε μαζί με τα Δωδεκάνησα, με την Συνθήκη της Λωζάννης, από την Γαλλία στην Ιταλία και από την Ιταλία, με την Συνθήκη των Παρισίων του 1947, στην Ελλάδα.

- Η σύνδεση της στρατικοποίησης των νήσων, με την ασφάλεια της Τουρκίας, δείχνει με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο, ότι η Τουρκία γνωστοποιεί στην διεθνή κοινότητα ότι κινδυνεύει. Ότι οι ελάχιστες στρατιωτικές δυνάμεις που υπάρχουν σε κάθε νησί μας για την αντιμετώπιση της 4ης τουρκικής Στρατιάς, αποτελούν απειλή για την ασφάλεια της. Η δε απειλή στις Διεθνείς Σχέσεις συνδέεται κατά βάσιν, με στρατιωτικές δυνατότητες. (Απειλή = Δυνατότητες X Κίνητρο για ενέργεια, κατά τον Colin Gray) Ένας από τους τρόπους που έχει ένας διεθνής δρών για την αντιμετώπιση μιας απειλής, είναι και το προληπτικό χτύπημα για την απομείωση των στρατιωτικών δυνατοτήτων της απειλής. Η επιστολή εκτιμάται ότι αφήνει ανοικτό ένα τέτοιο ενδεχόμενο, εάν παρουσιαστεί ή δημιουργηθεί η κατάλληλη ευκαιρία επί τούτω.

- Η αναφορά ξεχωριστά σε Αιγαίο και Μεσόγειο, γίνεται για δυο κυρίως λόγους:

- Για να δείξει η Τουρκία ότι κινδυνεύει από όλα τα ελληνικά νησιά, από Σαμοθράκη μέχρι και Καστελόριζο, και άρα όλα μπορούν να αποτελέσουν στόχο προληπτικού χτυπήματος. Αυτό δίνει την δυνατότητα στην Τουρκία να συνδυάσει ενέργεια σε νησιά και νησίδες διαφόρων μεγεθών, σε διάφορα σημεία του Αιγαίου. Μέσα σε όλους τους συνδυασμούς, εκτιμάται ότι θα περιλαμβάνεται το Καστελόριζο, για πολλούς λόγους που δεν αναλύονται στο παρόν άρθρο.

- Για να μην επιτρέψει στις ελληνικές υπηρεσίες πληροφοριών, την ακριβή εκτίμηση της εκδηλώσεως του χώρου της κυρίας προσπάθειας, ώστε να μην υπάρξει συγκέντρωση δυνάμεων σε συγκεκριμένο νησιωτικό σύμπλεγμα, τον κατάλληλο χρόνο.

Επιλογή του Χρόνου Αποστολής της Επιστολής

Η επιλογή του προσωποπαγούς καθεστώτος Ερντογκάν της Τουρκίας, για αποστολή της επιστολής την συγκεκριμένη χρονική συγκυρία, πρέπει να ληφθεί πολύ σοβαρά υπ' όψιν από τις ελληνικές υπηρεσίες, καθ' όσον:

- Ο πολιτικός χρόνος του Ερντογκάν φαίνεται, με τις μετρήσεις των τελευταίων δημοσκοπήσεων στην Τουρκία, να τελειώνει, ιδίως αν η αντιπολίτευση στις προσεχείς προεδρικές εκλογές εμφανιστεί με κοινό υποψήφιο. Πως θα μπορούσε να αντιστραφεί η καθοδική πορεία της δημοτικότητας του Ερντογκάν; Μ' ένα θερμό επεισόδιο σε βάρος της Ελλάδος, με την εκδήλωση στρατιωτικής ενεργείας κατά νήσου του Αιγαίου, η οποία προφανώς κατά την εκτίμηση των Τούρκων έχει πολλές πιθανότητες επιτυχίας. Η παρουσίαση μιας στρατιωτικής επιτυχίας σ' ένα ακόμη

μέτωπο, θα ήταν μάνα εξ ουρανού για τον Ερντογκάν. Ας μην ξεχνάμε, ότι στην χρήση στρατιωτικής δυνάμεως για την υπεράσπιση των ζωτικών συμφερόντων της γείτονος στο Αιγαίο, συμφωνούν όλες οι πολιτικές δυνάμεις της Τουρκίας, πλην του κουρδικού κόμματος HDP. Άλλωστε και εμείς συμφωνήσαμε στην Μαδρίτη το 1997, ότι η Τουρκία έχει ζωτικά συμφέροντα στο Αιγαίο, αφού στην αχρείαστη αυτή Συμφωνία, δεν περιλάβαμε όρο για τον σεβασμό των υφισταμένων συνόρων.

- Οι σχέσεις Τουρκίας-ΗΠΑ, με την εκλογή Biden, επέστρεψαν στην κανονικότητα, δηλαδή διεξάγονται μέσω του Λευκού Οίκου, χωρίς προσωπικές επαφές μεταξύ των δυο προέδρων και, με το Κογκρέσο να εκδίδει τις κατευθύνσεις πολιτικής τις οποίες ο πρόεδρος πρέπει να ακολουθεί. Αυτή η νέα κατάσταση υποχρεώνει τον Ερντογκάν να συμμορφώνεται, ως ένα βαθμό, με τις υποδείξεις των ΗΠΑ, τον ωθεί όμως σε επεμβάσεις σε περιοχές που κρίνει ότι μπορεί να τις ανταλλάξει με την συμμόρφωση του. Και μια τέτοια περιοχή μπορεί να είναι και το Αιγαίο.

- Η Τουρκία καταλαβαίνει ότι αν ολοκληρωθεί το εξοπλιστικό πρόγραμμα των ελληνικών ΕΔ, με την απόκτηση και ένταξη στην Πολεμική μας Αεροπορία των Rafale, την αναβάθμιση των F-16, την απόκτηση νέων φρεγατών και τον εκσυγχρονισμό των υπαρχουσών με την ενδιάμεση λύση για το Πολεμικό μας Ναυτικό, αυξάνει σημαντικά ο βαθμός δυσκολίας οποιασδήποτε ενεργείας κατά ελληνικής νήσου στο Αιγαίο. Άρα ο χρόνος τρέχει σε βάρος της Τουρκίας που εδώ και χρόνια ισχυρίζεται ότι η Συνθήκη της Λωζάννης, με την οποία χαράχθηκαν τα υπάρχοντα σύνορα, χρειάζεται αναθεώρηση γιατί η Τουρκία αδικήθηκε από τις ρυθμίσεις.

Επίλογος

Η Ελλάδα δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να δεχθεί συζήτηση για την αποστρατιωτικοποίηση οποιουδήποτε νησιού μας. Η επιστολή της Τουρκίας στον ΟΗΕ αποκαλύπτει τις πραγματικές προθέσεις της Τουρκίας που είναι η αλλαγή της κυριαρχίας των νήσων του Αιγαίου. Και πως μπορεί να το επιτύχει αυτό; Με την κατάληψη νήσου ή νήσων, αφού πρώτα εξασφαλίσει ότι δεν θα συναντήσει σοβαρή αντίσταση μέσω της αποστρατιωτικοποίησής τους. Είναι γνωστή η τακτική της Τουρκίας από τα όσα προηγήθηκαν της εισβολής στην Κύπρο. Γιατί τι διαφορά υπάρχει για έναν καλόπιστο γείτονα στα δικαιώματα που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο για ένα νησί στο οποίο σταθμεύει μια Ταξιαρχία Στρατού Ξηράς για την άμυνα του, από το ίδιο νησί χωρίς την Ταξιαρχία; Καμία απολύτως.

Όμως οι Ταξιαρχίες των νησιών μας, συμβάλλουν στην αποτροπή. Χωρίς στρατιωτικές δυνάμεις στα νησιά, θα πάψει να υπάρχει αποτροπή και συνεπώς η ισορροπία δυνάμεων τοπικά θα ευνοεί πλέον τον επιτιθέμενο. Ακόμα και μια Ταξιαρχία μπορεί με την υποστήριξη και των άλλων κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, να προβάλλει σοβαρή αντίσταση σ' ένα εισβολέα, που αν υποστεί στρατιωτική ήττα, κινδυνεύει η ίδια του η ύπαρξη ένεκα των εσωτερικών του αντιφάσεων τις οποίες πολύ καλά γνωρίζει. Το Κουρδικό πρόβλημα, η

απομάκρυνση μεγάλου αριθμού δημοσίων υπαλλήλων από τις εργασίες τους με την κατηγορία ότι ανήκουν στον κίνημα Γκιουλέν, η ύπαρξη 20 εκατομμυρίων Αλεβιτών που καταπιέζονται από την σουνιτική πλειοψηφία, η διαμάχη μεταξύ κεμαλιστών-ισλαμιστών, η διαφορά φιλοευρωπαϊστών από τους υποστηρικτές της ασιατικής πορείας της Τουρκίας, είναι μερικές μόνο από τις διαιρέσεις της τουρκικής κοινωνίας, οι οποίες θα έρθουν στο φως, στην πρώτη ήττα του μόνου εργαλείου της εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας, από την εγκατάλειψη του δόγματος των μηδενικών προβλημάτων και μετά: του τουρκικού στρατού.

Η Ελλάδα είναι ένα νησιωτικό κράτος. Η επιβίωση του ηπειρωτικού ελληνικού χώρου, αλλά και του ελληνισμού γενικότερα, εξαρτάται από τον έλεγχο του Αιγαίου και της ΝΑ Μεσογείου. Η γεωγραφία του νησιωτικού μας χώρου, είναι το πλαίσιο για την εξέλιξη της Στρατηγικής Εθνικής Ασφαλείας μας και της εξωτερικής μας πολιτικής. Το κράτος δεν πρέπει να εκλαμβάνεται απλώς ως μια πολιτική ή νομική οντότητα η οποία υπάρχει σ' έναν γεωγραφικό χώρο. Χωρίς κυριαρχία στον γεωγραφικό χώρο, δεν εξασφαλίζεται η επιβίωση του κράτους. Και αυτήν ακριβώς προσβάλλει η επιστολή.

** Ο Ανδρέας Ματζάκος είναι Απόστρατος Αξίος του ΣΞ και κατέχει ΜΑ στις Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές. Είναι δόκιμος ερευνητής στον Τομέα Αμυντικών Θεμάτων του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων του Παντείου Πανεπιστημίου και μέλος του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών*